

**АЗЭРБАЙҶАН ХАЛҒЫНЫН БӨҮК ШАИРИ,
КӨРКӘМЛИ САТИРИК МИРЗЭ ӘЛӘКБЭР САБИРИН
АНАДАН ОЛМАСЫНЫН 100 ИЛЛИҶИ**

МҮНДӘРИЧАТ

	Сәһ.
Көркәмли шәхсләр М. Ә. Сабир һагғында	3
Халғымызын бөјүк шаири	5
С. Һүсејнов — Сејид Әзим вә Сабир	11
А. Заманов — Көз јашларындан доған күлүш	18
Р. Мәһәррәмова—Сабирин әсәрләриндә сатирик ифадә формалары	29
Ф. Сејидов — «Һоһһопнамә»нин вәзни	40
Әли Мирзәјев — VII синифдә М. Ә. Сабирин «Нәдәмәт вә шикә- јәт» сатирасынын тәдрисинә даир	50
А. Бабајев — Јухары синифләрдә бәдни образларын тәһлили јөл- лары һагғында	61
Һ. Балыјев — Јарадычы јазылардакы үслуб сәһләринин арадан галдырылмасында шакирдләрин фәаллашдырылмасы тәчрүбәсиндән	72
Ә. Ширинов — Хитаб бәснини тәдрисиндә шакирдләрин фәаллы- ғыны иткишаф етдирмәк тәчрүбәсиндән	83
К. Гәһрәманов — Бөјүк ингилабчы-демократ, философ, јазычы (А. И. Кертсенин анадан олмасынын 150 иллији мүнәсибәти илә)	87
Б. А. Әһмәдәв — Нигт иткишаф диггәт мәркәзиндә дурмалыдыр	95
Һ. Мейдијев — Мүбәдәланын тәдрис тәчрүбәсиндән	106
Ј. Гарабағлы — Әдәбијәт дәрсликләринин кејфијјәтини јакшы- лашдыраг	109
Јени китаблар	117

«Сабир әсримизин ән мүгтәдир вә хоштәб шаирләриндән биридир. Онун сабигдә бә'зи мүстәар адлар илә имзаланмыш абидар, хошмәзмун вә мөзун кәламлары охучулары бир јандан күлдүрүб, бир јандан ағладырды».

Ф. Көчәрли.

«Сабир көһнә ше'рләрлә јени ше'рләр арасында бир әср-лик гәдәр учурум ачды».

«Еј мүчәсәм дүјгү, еј үлви бәшәр,
Еј чамурлуг ичрә дүшмүш саф эәр,
Тә'нү лә'н ејләрсә һәр надан сәнә,
Ја мүсаид олмаса дөвран сәнә,
Гәм јемә, тәхфиф вер аламына,
Аз чәкәр һејкәл јапарлар намына».

А. Сәһһәт.

«Сабир фәһлә вә кәндли синфинин аға вә мүлкәдар зүл-мү алтынды чәкдији мәшәггәтләри әјани вә чанлы шәкилдә кәстәрән шаирдир».

Н. Нәриманов.

«Сабирин һансы мәнзүмәсини алырсынын алынын, о, си-зин үчүн тарихи бир сәнәддир. О, елә бир сәнәддир ки, 1906—1911-чи илләрдәки халғымызын әһвали-руһијјәси, ичтиман һә-јәти, дүшүнчәси тамамилә онда нәзәрминзә чарпачагдыр. Са-бир шаирлији, сәнәткарлығы халғын интибаһы уғрунда ча-лышмагдан, ону гәфләт јухусундан ајытмагдан ибарәт бил-мишдир».

С. Һүсејн.

«Һәчвләри илә халғ һәјәтины јүнкүлләшдириб, тәһзиби-әхлага хидмәт едәчәк бир һәчви анчаг Сабир јарада билмиш, мәзһәкәнәвистлијин јени дөврү анчаг Сабирдән башламышдыр».

М. С. Ордубади.

«Сабир, о күнлэри кәтирмә јада,
Дүнја унутмамшы сәни дүнјада...»

С. Вурғун.

«Сабир философдур, мүрәббидир, ингилабчыдыр,—һамы-
сында да сәммидир».

Ј. В. Чәмәнзәминли.

«Заманында һеч бир шаир өзүнү бөјүк Сабир гәдәр хал-
га севдирмәмишдир».

А. Шаиг.

«...Әлли ил бундан әввәл Сабир кими бир әдиб биздә зү-
һур етсә иди, јазылары индики кими халг тәрәфиндән гәбул
едилсә иди, биз әлли ил габаг дүшмүш олардыг».

Ағәлибәј Насеһ.

«Сабир јени әдәбијјатымызын рәһбәри, ачы-ачы күлүш-
ләри илә өз халгыны ојадан бир шаир иди».

М. һачински.

«Фикир вә мәсләкиндә сабит олан шаиримиз Сабир бир
ләгигә дурмајыб, дирилијимизин һәр бучағыны ишыгландыр-
магда вә јатмышлары ојатмагда иди».

Т. Шаһбази.

«Сабир өз ше'рләринин бириндә јазырды:

Лансын иранлыларын архасы, јанды чијәрим!
Белә дерләр ки, гојуб тәхти гачыб тачи-сәрим,
Сығышыб консула хаганлары иранлыларын!..

Нәзәрә алымәалыдыр ки, бу ше'р Тифлисдә чаризмин жан-
дарм үсули-ндарәсинин һөкм сүрдүјү бир шәраитдә чап едил-
мишдир. Бурадан өзү-өзлүјүндә ајдын олур ки, Иран азадха-
ларының мүбаризәсинә вә иранлыларын шәрәфинин горун-
масына Гафгаз зијалылары нә гәдәр бөјүк рәғбәт бәслә-
мишләр

С. Ч. Пишәвәри.

«...Биз Түркия вәтәнпәрвәрләри, биз Түркия һәгиги де-
мократлары, биз Түркия коммунистләри Сабир севирик, Са-
бирә еһтирам бәсләјирик, шаирләримиз, сатирикләримиз, ја-
зычыларымыз Сабирә өз усталарындан бири һесаб едирләр».

Назим һикмәт.

«...Сабирин әсәрләри о гәдәр садә, рәван, хәлги, адиланә
вә горхмаз рундадыр ки, азадлыг севән һәр бир инсанын үрә-
јинә јол тапыр».

Ә. Лаһути.

ХАЛГЫМЫЗЫН БӨЈҮК ШАИРИ

М. Ә. Сабир Азәрбајҗан халгының јетишдирдији бөјүк
бир гүввә вә јүксәк бир тәб' иди. О кәләчәји јахшы көрән
зәкалы бир көзә, һәссас бир гәлбә малик халг шаири иди.
Сабир чар һөкүмәтинин әсарәти алтында илләјән севимли
халгыны чәһаләт вә авамлыг кирдабындан хилас етмәк үчүн
бүтүн варлыгы илә чарпышан ингилабчы-демократ бир јаы-
чы вә мисилсиз сөз устасы иди.

М. Ә. Сабир өз илһамыны јашадығы мүһитин кәскин
синфи мүбаризәси нәтичәсиндә мејдана чыхмыш фәһлә һәрә-
кәтиндән, халг азадлыгы үғрундакы мүбаризә идејаларын-
дан алырды. О, пролетариатын апардығы кәскин синфи мү-
баризәјә бөјүк е'тимадла гошулмуш вә халг азадлыгы үғрун-
да јоруммадан мүбаризә апармышдыр.

Азәрбајҗан әдәбијјатында өзүнә мәхсус бир из бурах-
мыш Сабир, өз гижмәтли вә чох нәфис әсәрләри илә әдәбијјә-
тымызын хәзинәсини надир инчиләрлә зинәтләндирмишдир.
Азәрбајҗан халгы Сабирин әсәрләрини севә-севә охумуш, һә-
мишә она бөјүк һөрмәт вә сәммимјјәт бәсләмишдир. Сабирин
«һопһопнама»си халгын ән артыг севдији бир китабдыр; чүн-
ки халг онда ајинә кими һәјатын һәр тәрәфини көрә билмиш-
дир.

Чәһаләт вә истибад зүлмүнүн пәнчәси алтында әзил-
мәкдә олан халгын һүғугуну мүдафиә едиб, онун гапалы көз-
ләрини ачмаг истәјән Сабир, бу чәһаләтдән истифадә едән
хан, бәј, молла, тачир вә мүфтәхорларла кәскин мүбаризә
апармыш, өз ити гәләми илә онларын үзләриндәки маскалары
чырыб атмышдыр. Беләликлә, о, халгын чанына, малына са-
һиб олан јыртычыларын мүлкәдар, бәј, хан, тачир, чар мә-
мурлары вә с.-нин һәгиги сифәтини бүтүн чиркинлији илә
мејдана чыхармышдыр.

М. Ә. Сабир әтрафындакы һагсызлыгы, молла, хан, бәј,
вә башга түфәјилләрин халгын башына кәтирдији мүсбәти,
фәһлә вә кәддәниләрә едилән зүлм вә әдаләтсизлији көрәрәк,
«һаг сөзү» демәјә башлајыр. Бу замаң Сабирин кәскин әсәр-
ләриндән наразы вә рәнчидә олан мүстәбидләр-шаири һәдә-
ләјиб сузмаға мәчбур етмәк вә утандырмаг истәјирләр ки, бу-
ну да Сабир бачармыш.